Visitasforedrag

Biskop Kari Alvsvågs visitas til Råde sokn

17.-22.november 2026

Innledning

Alle levende organismer og virksomheter har både styrker og svakheter.
Mennesker
Menigheter
Kommuner.

Fordi vi ofte sammenligner oss med andre, og lar oss blende av de som later til å være best, er det fort gjort å gi svakheter eller mangler for mye oppmerksomhet.
Hos oss selv, fellesskapene våre og lokalsamfunnet vårt.

Når biskopen kommer på en visitas er det ikke for å lete etter feil eller mangler.
Det er for å støtte, veilede og inspirere. I Borg ønsker vi å støtte kirken til å arbeide styrkebasert. Det betyr å løfte frem det som fungerer godt, og som har gitt resultater. Ved å utforske det, kan vi finne ut hvordan det gode kan styrkes og bli til ny vekst.

I løpet av denne visitasen har jeg møtte en kirke, et lokalsamfunn og en ledelse av både menighet og kommune som har valgt dette perspektivet.

Råde er en mellomstor kommune. I møtet med kommuneledelsen snakket vi om at det er mange fordeler med å være akkurat så stor som kommunen er. Kort vei til beslutningstagere, gode muligheter til å jobbe på tvers av sektorer og fagmiljøer, og til å utvikle en god kultur for samhandling gjennom tillitsbygging og kompetansedeling,

Kirken i Råde har de samme fortrinnene: Ett sokn i én kommune gir muligheter for god oversikt, ryddig arbeidsfordeling og enkle strukturer.
Det har vært en stor glede å få enda bedre innblikk i hvordan kirken her engasjerer en stor mengde mennesker med varme hjerter som ønsker å dele evangeliet, og skape et godt lokalsamfunn for alle.

Menighetens målsetting om å skape rom for tro, fellesskap og hele mennesket ligger tett opp til Borg bispedømmes og Den norske kirkes strategiske mål som jeg vil bruke som overskrifter i dette foredraget:

Kirken åpner rom for tro
Kirken er der livet leves
Kirken er mer for flere.

Kirken åpner rom for tro

I kommunens samfunnsdel av kommuneplanen er **barn og unge** valgt som et gjennomgående tema. «Der er de som er fremtidens Råde» sies det, og jeg vil føye til: «Og de er nåtidens Råde». Kirken skal også ha barn og unge som en særlig prioritert fremover. Kirkemøtet har vedtatt en ny overordnet plan for hvordan vi skal tenke om dette arbeidet, og til våren kommer mer detaljerte rammeplaner for de ulike aldersgrupper. Jeg har vært med på å spille inn behovet for å definere noen kjernetekster- og salmer som skal være gjennomgående. Jeg tror det er behov for å samle oss om noe helt sentralt som vi ønsker å gi til flest mulig. Jeg vil oppfordre utvalget for Kirkelig Undervisning og Læring til å ta tak i disse planene så fort de er vedtatt på Kirkemøtet i mars, og implementere dem i de ulike tiltakene.

Arbeidet med barn og unge i Råde er svært godt og variert. Det ivaretar både bredde og dybde, og kobler det faste ukentlige arbeidet med punktuelle tiltak for de enkelte årskull. Menighetens innberetning sier at det er mulig å gjøre dette i enda større grad, og det vil jeg støtte.
Jeg fikk møte mange av ungdomslederne denne uka, og det var flott å høre hvordan de beskrev miljøet: Her er det mulig å være trygg, være seg selv, leke, få ansvar, og det var fint at mye er gratis. Det var tydelig at de følte seg veldig hjemme på Furuly, og at de selv tok ansvar for at det skal være et godt sted å komme for andre.
Et viktig moment i arbeid for barn og unge er å la dem selv legge premissene for aktivitetene, og legge til rette for reell medvirkning. Ungdomsklubben ble startet på initiativ fra ungdommene selv, og nå styrer de mye. Det er kjempebra!
Det er også veldig flott at det er tett kontakt med All-aktivitetshuset og virksomheten der. Det er svært gledelig at mye av arbeidet drives av frivillige, for uansett hvor hardt og godt ansatte jobber er det ikke mulig, og heller ikke ønskelig, at de skal lede alt.
Frivilligheten i Råde har både stort volum og høy kvalitet, noe som gjennomsyrer mye av kirkens arbeid.

Gudstjenester og kirkelige handlinger
Så godt som alle menigheter i Borg har slitt med å komme tilbake til gudstjenesteoppslutningen fra før pandemien. Råde nærmer seg, og det er et godt utgangspunkt for videreutvikling. Et forskningsprosjekt fra 2020 i regi av Teologisk Fakultet ved Universitetet i Oslo, «*Sted, rom og praksis. Gudstjenester folk vil ha*» [1] lette etter fellestrekk ved menigheter i Den norske kirke som hadde opplevd økning i oppslutning de siste fem å. Den viste at de menighetene som lykkes i å øke deltakelsen på gudstjeneste har fulgt ett av to spor: Spisse profilen sin, eller øke samarbeidet med lokale lag, foreninger og organisasjoner. Jeg tenker at det siste er det som er aktuelt her, og vil oppfordre dere til i enda større grad å søke samarbeid om gudstjenestene utenfor egne rekker. Kirken i Råde har masse flott samarbeid med andre, og jeg vil oppfordre til å tenke kreativt på om det er potensiale for å senke terskelen for gudstjenestedeltakelse ved å invitere flere til medvirkning.

[1] tveito-johnsen-gudstjenester-folk-vil-ha.pdf (uio.no)

Folkekirken møter en svært stor del av befolkningen gjennom ulike kirkelige handlinger. Mange er knyttet til livsfaseriter; dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd.
Andelen døpte av fødte svinger noe fra år til år. Vi vet at et godt Babysangtilbud er viktig for rekruttering til dåp, og jeg vil oppmuntre til at det gis oppmerksomhet og prioritet også videre. Enkel påmelding og godt utvalg dåpsdager virker å være ivaretatt, og jeg minner om at det alltid må kommuniseres godt på nettsidene, og utad ellers, at andre alternativer enn dåp i hovedgudstjenesten også er mulig å velge. Dette gjelder ikke minst eldre barn, ungdom og voksne som søker dåp.

Råde har veldig gode tall for andel konfirmerte av 15-årige medlemmer. Det vitner om et solid arbeid. Ungdomslederne jeg møtte gav høy score til leiren, og de holdt også frem hvor viktig det var at det fantes et tilbud til dem også etter konfirmasjonstiden. I tillegg til klubb og ledertrening vil jeg og nevne mulighet for å involvere seg i ungdomsdemokratiet i Borg. For dem som liker å engasjere seg i hva kirken skal være opptatt av, og hvordan ungdom kan bidra enda mer i utviklingen, er det mulig å delta på Ungdomstinget første helgen i mars, i 2027 på Jeløya. Jeg utfordrer menigheten til å fortsette å sende noen representanter dit.

Det er en utbredt oppfatning at bryllup må være stort og er dyrt. Men kirkelig vigsel kan være enkelt og rimelig, og like stort! Kirken nasjonalt har kjørt kampanjer for å fronte dette, og jeg vil oppfordre Råde til å benytte seg av dette og tilby enkle vielser, gjerne i et «drop-in» konsept.

Kirkelig gravferd står svært sterkt i Norge. Det var flott å høre staben fortelle om hvordan de jobber tett sammen for å støtte etterlatte og andre berørte både før, under og etter gravferden. Jeg er veldig stolt av hvordan kirken bruker sin nærværskompetanse, sitt skjønn og sin faglighet i dette viktige arbeidet. Å være en lyttende medvandrer med mennesker i sorg, åpner rom for tro på en varsom og respektfull måte.
Vi vet at demografien i Råde tilsier at antallet gravferder vil øke i tiårene fremover. Det er ikke snakk om store endringer fra år til år, men det er noe kirkens ledere må følge med på for å ha ressurser tilgjengelig. Fellesråd og kommune bør se på behovet for å øke ressursene noe på kirkegården. Her kan samarbeid med andre fellesråd også være nyttig. Det her vært gjort et solid arbeid fra kirkens side med å rehabilitere Råde kirke og utvikle kirkegården, og det synes som om kommunen får veldig mye igjen for det de legger inn av midler på dette området.

Folkekirkens primære oppgave er å formidle kristen tro, samtidig vil kirken også bidra til at alle mennesker fritt kan få praktisere sin tro, uansett **religion og livssyn**.

I Råde ligger ankomstsenteret der alle som søker tilflukt i Norge er en kort tid før de blir flyttet til ulike mottak. Jeg fikk møte ansatte fra de fleste av aktørene på senteret, og det er godt å høre at de opplevde arbeidet sitt som svært meningsfylt, og at det er godt arbeidsmiljø. De ansatte vektlegger å møte alle mennesker med respekt, og menneskeverdet holdes høyt. Til ankomstsenteret kommer det mennesker med ulik religiøs tilhørighet.

Jeg vil oppfordre ankomstsenteret ved driftsoperatøren Link til å etablere et enkelt stillerom der ulike tro og livssyn kan praktiseres. Den åndelige dimensjonen i livet er vesentlig, og retten til tros- og livssynsutøvelse vil bli bedre ivaretatt ved at det finnes et slikt rom. Det er mulig å hente gode erfaringer fra stillerom på Oslo Lufthavn og Kalnes sykehus, som også er steder der folk er en kort tid.

I møtet med ankomstsenteret ble det fortalt at det iblant uttrykkes ønske om å komme til en kirke. Det kan virke som det er behov for å forsterke informasjonen til ankomstsenteret om muligheten for at kirken kan åpnes ved behov, og at det finnes en skyss-tjeneste til gudstjenestene her.

Verden kommer til Råde, men det er og et viktig perspektiv at kirken her er en del av den verdensvide kirke. Det er fint at Råde har en misjonsavtale, og jeg vil oppfordre til å huske på vennskapsmenigheten i Romania i forbønnene deres. Så får tiden vise om det er mulig å aktivere dette vennskapet mer igjen.

Kirken er der livet leves

Det er en lang tradisjon at kirken er til stede med andakter, samtaler og aktiviteter på **institusjoner** der mennesker tilbringer perioder av livet.

Under besøket på Helsehuset i Råde fikk jeg både oppleve kirkens besøkstjeneste i aksjon, med sosialt samvær, vafler og god prat, og jeg fikk møte ledelsen og drøfte samarbeidet med kirken. Det omfatter i tillegg til besøkstjenesten faste andakter og tilbud om samtaler.
Råde har i likhet med andre kommuner sett på hvordan frivilligheten kan integreres i kommunens tjenester på en god måte. Frivilligheten skal ikke overta kommunens forpliktelser, men kan tilføre mye utover det lovpålagte. Det ser ut til at samarbeidet om dette er i gode spor.

Jeg vil oppfordre kirken og kommunen til å skrive en enkel avtale om samarbeidet. Det sikrer kontinuitet når personer kommer og går. Sammen med gode relasjoner skaper det en forutsigbar og trygg samarbeidsarena. Jeg vil også anbefale å sørge for at kirken gjennomgående er omtalt i kommunens planverk. I tiden med statskirke var kirken som del av et departement automatisk inne i dette. Som grunnlovsfestet landsdekkende folkekirke må vi beskrive det offentliges forventninger til kirken inn på en ny måte.

Psykisk helse blant ungdom var og et tema i dette møtet. Jeg gjorde oppmerksom på det livssynsåpne samtaleverktøyet «Meningen med meg» som Borg har hentet fra Svenska Kyrkan, og som nå er i bruk flere steder med veldig gode tilbakemeldinger. Vi følger opp dette fra vår side.

Jeg har lært et nytt ord denne uka: «Forsøkskommuneordning!» Spetalen skole er en av **skolene** som har fått fritak fra deler av skolenes regelverk for å teste ut om det kan gi bedre måloppnåelse. Spetalen ble fritatt fra fag- og timefordelingen. Det gjør det enklere

å jobbe tverrfaglig og mer på tvers av trinn. Det var spennende å høre om de gode resultatene av forsøket så langt. For kirken er det verdt å merke seg at det er lurt å tenke tverrfaglig når de utvikler tilbud innenfor skolens kompetansemål. Det er ikke bare innenfor KRLE at kirken har kompetanse å tilby, men også i for eksempel samfunnsfag, musikk, kunst og håndverk.
I møte med alle rektorene ble samarbeidet mellom kirke og skole gjennomgått, og det er inne på et godt spor, med ryddige ordninger for gudstjenester eller samlinger i kirkene i skoletiden, og et tilbud om bidrag innenfor kompetansemålene som benyttes av skolene på litt ulikt vis. Det ligger en overordnet samarbeidsavtale til grunn, her ser jeg at det kan være nyttig å utdype punktet om samarbeid ved kriser noe.
Så er jeg veldig glad for at kirken og ungdomsskolen nå har fått til «Dialogdag» i samarbeid med Dialogforum Østfold. Dette er et forum der kirken er en av initiativtakerne og eierne, og som med stort hell har gjennomført dialogdager i de fleste Østfoldbyene de siste årene. Råde skal delta på dialogdag i Moss, dette vil berike skolens arbeid med mangfold, inkludering og respekt.
Dialogforum Østfold er en medlemsorganisasjon der menigheter kan bli medlem. Jeg oppfordrer Råde menighet til å bli medlem. Samtidig oppfordrer jeg kommunen til å vurdere en årlig støtte til Dialogforum Østfold etter mønster av Sarpsborg og Fredrikstad kommuner.

De fleste skoler lukker dørene tidlig ettermiddag, og elevene går hjem. Sånn er det ikke på Tomb videregående skole. Siden 1939 har det vært utdannet ungdommer innenfor en stadig bredere vifte av fag, hele tiden med landbruksrelaterte fag som en kjerne.
Nesten 200 av de 300 elevene bor på skolens internat, og det gir et helt spesielt skolemiljø. Kvelden jeg var der var det full fart i gymsalen med KRIK-gruppe, jeg holdt meg klokelig til å holde andakt, mens soknepresten kastet seg ut i kanonball-kampen og kom heldigvis uskadd fra den!
De kristne friskolene er et godt og viktig supplement til den offentlige enhetsskolen, og for Råde er det av stor verdi at det er en videregående skole i kommunen.
Elevene blir utfordret til å reflektere over tro, etikk og verdier, og har mulighet til å delta på ulike kristne tilbud. Jeg var med på kveldsmesse i Tomb kirke som arrangeres i samarbeid med menigheten noen ganger i semesteret.
Jeg er glad for at Normisjon og kirken samarbeider om å gi ungdommer et positivt erfaring av hva kristen tro kan bety for mennesker. I møtet med rektor tilbød også kirken seg å bidra ytterligere med for eksempel bibelkvelder. Det kan gjerne skje ved undervisningsopplegget Alpha, som nå er tilgjengelig i Den norske kirkes ressursbank.
Jeg vil og rette en stor takk til alle skolens ansatte som med stort engasjement og mye kjærlighet gir elevene noen gode og trygge år på veien ut i livet.

Kirken er mer for flere

I folkehelseundersøkelsen fra 2025[2] oppgir 13 % at de opplever høy grad av ensomhet, og 23% at de har lite støtte i sine sosiale relasjoner. Samme antall sier at de er sammen med gode venner sjeldnere enn en gang i måneden.
En tidligere undersøkelse viste at mange savnet et bedre tilbud om møteplasser.
Kirkens respons på dette kommer i første rekke gjennom et av kirkens aller eldste fagfelt, **diakonien**, ofte forklart som kirkens omsorgstjeneste. Den hviler på fire søyler: Nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.
For noen år siden bestemte Råde menighet seg for å samle inn penger til en diakonstilling. Det gjorde dere så bra at vi ofte bruker dere som eksempel og forbilde i møte med andre menigheter og kommuner. Nå finansierer givertjenesten en halv stilling til en diakonimedarbeider, og det gir resultater. Det er skapt mange nye møteplasser, engasjert mange nye frivillige og ikke minst er det etablert mye godt samarbeid med andre aktører.

For mange vil det å kunne bidra selv, med de ressursene, den tiden og de kreftene de har, være svært meningsfullt. Det er mye god helse i å være behøvd!

Vi vet fra medlemsundersøkelser vi gjennomfører annet hvert år at **kultur og musikk** er viktig for folkekirkens medlemmer. Jeg ser at mye av kantors kapasitet er bundet til kirkelige handlinger, som må prioriteres høyt. Frivillighet og samarbeidsaktører mobiliseres for å fylle kirkerommene. Det skjer allerede mye fint, jeg tror mulighetene nå ligger i å lete etter flere som kan ha glede av å benytte kirkene til konserter og annet. Det er gledelig å se at Tomb kirke har blitt en god arena også for kulturarrangementer.

For den norske kirke er **kirkedemokratiet** svært viktig.
Jeg er veldig stolt av vår ordning med valgte råd på alle nivåer.
Det var flott å få møte menighetsrådet og høre om deres motivasjon og snakke med dem om de viktige temaene de hadde invitert meg til å reflektere rundt: Samarbeid med andre i kommunen, frivillighet, og forholdet mellom rådet og alle underutvalgene. Disse fikk jeg møte samme kveld, og det var en stor opplevelse å få høre alt de arbeidet med.
Og da passer det å si det jeg veldig raskt forsto da jeg begynte på dette foredraget: Det er fullstendig umulig å forsøke å få nevnt og kommentert alt som skjer i denne menigheten. Da hadde vi måttet legge inn en middagspause og fortsatt ut over kvelden.
Men dere skal vite at jeg har lest, og hørt, og blitt fortalt om så mye mer enn det jeg rekker over her. Det er jo en veldig god attest i seg selv!

Men det jeg kan si, er at jeg tror det er fornuftig å ha en bevisst tanke om forholdet mellom råd og utvalg. Det er menighetsrådet som er ansvarlig for å vekke og nære det kristelige liv i soknet. Lag korte enkle mandater, sørg for at rådet tar de prinsipielle beslutningene og er involvert i det som handler om økonomi, personale og bygg, og la utvalgene ha frihet til å planlegge og gjennomføre tiltak, og til å utfordre nye frivillige. Så

[2] Folkehelseundersøkelsen - Østfold fylkeskommune

har jeg stor sans for måten dere har organisert møtene mellom rådet og utvalgene på med noen felles utvalgskvelder der rådet blir orientert.

For at kirken skal kunne være mer for flere er det nødvendig med et godt **kommunikasjonsarbeid**. Kirken har hatt mye oppmerksomhet rettet mot nettsider og sosiale medier det siste tiåret. Og det er bra og nødvendig. Men i dag vil jeg slå et slag for Menighetsbladet! Råde har ingen egen lokalavis, og det viser seg at de større regionalavisene har få abonnenter her. Vi vet at mange leser de fysiske menighetsbladene. Dere har et pent og innbydende blad. Hva med å vurdere en noe bredere profil som både ivaretar kirkens behov for utadrettet info, og presenterer stoff som tar for seg andre sider av lokalsamfunnet også. Det finnes gode eksempler på menigheter som har gjort dette, det kan i alle fall være verdt å vurdere!

Avslutning

Det er gått ti år siden sist bispevisitas. Mye har endret seg på de årene. Det er ikke så lett å merke når man tar en dag om gangen, og skriver en årsmelding hvert år; de likner ofte ganske mye på hverandre!
Men ser vi utviklingen i et ti-års perspektiv oppdager vi lettere det som har forandret seg. Dere har vært gjennom noen krevende situasjoner, og samtidig utviklet nye måter å være kirke på. Når dere nå skal sette kursen videre vil jeg oppfordre dere til å ta utgangspunkt i styrkene deres. Og de er mange. Jeg vil også oppfordre dere til å ha et tydelig brukerperspektiv. I alle ting gjelder: «Ingenting om oss, uten oss». Det betyr at funksjonshindrede er med når tilrettelegging skal planlegges. Barnefamilier får være med å utforme familiegudstjenester. Personer med samisk identitet inviteres inn når 6.februar skal forberedes. Og så videre. Det vil hjelpe oss til å avdekke blindsoner. Råde er på ett vis oversiktlig, samtidig er det mange som ikke synes så godt i dagliglivet her. Og alle samfunnsaktører har sine blindsoner.

Både kommuner og kirke har helt siden bærekraftsmålene ble vedtatt i FN i 2015 ønsket å legge dem til grunn for arbeidet sitt. Et av hovedprinsippene for dem er «Leave no one behind». Ingen skal utelates. Det er et prinsipp det er mulig å jobbe etter både globalt og lokalt. Min opplevelse er at bærekraftsmålene har mistet litt oppmerksomhet de siste årene. Det kan handle om at vi trakk oss litt inn i oss selv under pandemien, tenker på egenberedskap og sikkerhet, og er mer bekymret for økonomien. Ikke noe av dette er feil eller uforståelig, men jeg tror det er godt for oss å rette oss opp, se ut og mot hverandre, og ta tak i det viktigste bærekraftsmålet: Det er mål nr 17: «Samarbeid for å nå målene".

Jeg har denne uka fått sett mange gode eksempler på at dere jobber etter dette. Både i en kirkestab som uttrykker stor glede over å få arbeide sammen med dyktige kollegaer, i menighetsrådet og på mange av de arenaene jeg har fått besøke.

Så er kirken noe mer enn det vi klarer å skape sammen. Den er sendt til verden av Jesus som viste oss hvem Gud er, som seiret over døden og som en gang for alle viste oss hvordan Guds kjærlighet omfatter alt det skapte og alle hans minste.

Kirken er sendt for å vitne om Jesus, og for å tjene mennesker med ord og gjerninger. Jeg er full av takknemlighet for alt det gode som skapes gjennom kirkens arbeid hver dag, hele uken her i Råde.

Takk for gode og inspirerende dager, og må Gud velsigne alle som bor og lever her.

Kari Alvsvåg
Biskop i Borg